

עין משפט ונר מצוה

א א מיי פֿייד מהלכות שחיטה הלכה ז סמג ענין דר:

ב ב מיי שם הלכה א סמג שם טושע"י ד סר כח סעיף א:

ג ג מיי שם הלכה ד [ופי"א] מהלכות שחיטה אסורות ג[א] טושע"ע שם סעיף ג:
ד ד מיי פֿייד מהלכות שחיטה ה"ד ופי"ג מהל' יו"ט ה' א סמג שם טושע"ע א"ח סר תלח סעיף יח [וטוש"ע י"ד סימן כח סעיף ג]:

ה ה מיי פֿייד מהלכות שחיטה ה' יד וענין ג'מ סמג שם טושע"ע י"ד סר כח סעיף ה:

ו ו טוש"ע שם סעיף ד:
ז [מיי] פֿיין מהלכות מעשה הקרבעת הליון:

שיטה מקובצת

א [לה] דהיינו ד' פרקים שהמכיר מוזהר להכריז:
ב לקמן בשאינו מוזמן:
ג אין צריך שיתן הוא אם יש עפר כיון שנותן הדם על העפר הרי הוא כאילו נתן העפר. תוס' שאנין ותוס' הרא"ש ז"ל:
ד אף מוזב ששים והכא ה"ק אם הוסיפו כבר על המזבח עד ס' אמא או יצטרף לבטל והוי מוסף אבניו. הרא"ש ז"ל:
ה וסבורא הוא בכל כי הני כיון שיש:

רבינו גרשום

בפני הבית, בזמן שביט המקדש קיים:
במוזמן ובשאינו מוזמן. כלומר בייחוד ומדבריו: והכא לא אפשר הויכ' ליעבד ליבטליה. כלומר לא אפשר ליתן עפר למטה על המזבח לא ליבטליה קא הוי חציצה בין הדם למזבח (והיא ריחב)
ה מנות בהמה ואחר כך היה חייב לכסות. כלומר אלמא אע"ג דהוציץ דם בהמה בין עפר לדם היה אפסי"כ בני כסור למעלה הכא נמי אע"ג דלמטה לא אפשר למיזן עפר למעלה ליבעי כסור: התם כדרי' זירא דא"ד זירא כל הראוי לביילה כו'. כלומר ביו"ט הראשון של חג היו שם ששים עשרונים בין פרים ואילים וכבשים (ושערי' מוספין דשבת) אם אירע בשבת אבל נסכי עולת תמיד לתורה היתה נבללת בין כל הני דאמרי' הוי ס' בכלי אחד והיה מחזיק הכלי ס' עשרון **ג**) והם ראויים לביילה אע"ג ובלללים בס' רביעיות שהיו בחור הכלי כיון דראויין לביילה אין בילה מעכבת בהן אבל אם נתנו (כו עשרון) יתר מס' עשרונות [בכלי אחד] כיון דאין ראויין לביילה בילה מעכבת הכא נמי לענין כסור דם אע"ג דדם בהמה למטה כיון דאי אין דם בהמה היה ראוי ליתן עפר למטה אע"ג דדם בהמה חוצץ לא חיישינן אבל לענין מוזב דאין ראוי ליתן עפר למטה מעכב ולא יכסה: ולגרדיה

ולכסיה. כלומר לגרדיה מעל המזבח וליכסיה חוץ למזבח:
אי בקדשי מזבח הכי נמי. כלומר כגון מליקת העוף:
הכא במאי עסקינן בקדשי ברק הבית. דשחיטה שאינה ראויה **א**) דאינה אלא בקדושת שמוכרין אותן ודמיהן לצורך ברק הבית:

ה) ז"ל שעת כהמה ואח"כ היה חייב לכסות כלומר וכו'.
ז) ז"ל וסע ראוים לבילה והלכך אין בילה מעכבת בהן וכו'.
א) ז"ל דשחיטה שאינה ראויה היא דהא היא קדושה למסור ודמיהן לצורך דבק הבית.

פג:

כסוי הדם. ונוהג בחיה ובעוף. למעוטי כהמה קא אתי דלא תימא שיהא צכלל מיה:
במוזמן ובשאינו מוזמן. פי' בקונטרס דמשום שלום הקן אינטריך למיתני דתנן לקמן דאינו נוהג אלא בשאינו מוזמן וקשה לפירושו דאם כן צכל הני פירקין הוה ליה למיתני באתו ואת בנו (לעיל דף עח.) ובגיד הנשה (לקמן דף פט:) ובצל הנשר (לקמן דף קג:) ונראה לפרש דאינטריך למיתנייה הכא משום דכתיב (ויקרא יו) (כי) [אשר] ילוד דלא תימא דוקא דאינו מוזמן:
במוקדשין מ"ט א. בקדשי מוזב נמי קא צעי כדמוכח הסוגיא ואף על גב דהנוחר והמערק פטור מלכסות (לקמן דף פה.) היינו משום דאסור באכילה אצל הכא משמרי באכילה במליקתו וגבי כסוי הדם לא כתיבא שחיטה אלא שפיכה:
צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה. עפר שלמעלה

מנזה שיתן הוא דהא כסוה ונתגלה פטור מלכסות וכסוה הרוח ונתגלה חייב לכסות (לקמן דף פו.) אצל עפר שלמטה **א** אין צריך שיתן הוא אם יש עפר הרי כאילו נתן הוא העפר והא דלמרינן לעיל בפ"ב (דף לב.) דמומני לטולה צתמא היינו צמקס שהיה הקרקע קשה היה חופר משום דצענין שהיה עפר תיחוח ומיהו לעיל פירש בקונטרס שהיה מומינו צפה לך:
קא מוסף אבניו. והא דלמרינן צפ' קדשי קדשים (וצמס דף סא:) שכשעלו בני גולה הוסיפו על המזבח **ד'** אמות מן הדרום התם קרא אשכח ודרש מה צית ששים וזא' אף מוזב ששים ור"ת מפרש קא מוסף אבנין ולא הוה מרובע והתס' יליף דריבוע מוזב מעכב ואין נראה דלכתי כשצא לכסות ידביק עפר גם כסבי המוזב עד שיהא מרובע ועוד דקרא דרצוע יהיה הוה ליה לאתויי ולא קרא דהכל צכתב וגו':
שחט' היה ואחר כך בהמה פטור מלכסות. תימא דליגרריה ולכסייה וכן כהמה ואח"כ היה דליגרריה ולכסייה כדס הסינן:
דאמר רבי יורא כ' הראוי לביילה בו' .מלתא דר' יורא צפ' המנחות והנסכים (מנחות דף קג:) גבי הא דתנן הרי עלי ס"א עשרונים כו' כדפירש בקונטרס ותימא מאי פריך והא תנן אם לא צלל כשר דנהי דכשר מ"מ מנזה לצלול לך יציא בשני כלים דוקא דהא כי אמר הרי עלי להביא צכלי אחד תנן התם לעיל דלא יציא בשני כלים אצל סתם יציא כמו שפירש וי"ב דהא סיפא דס"א קאי אהך דקתמי רישא מתגרד אדם מנחה של ששים עשרון ומביא צכלי אחד ואם אמר הרי עלי ס"א כו' כלומר מנחה של ס"א דהשתא כיון דקאמר מנחה לקרבן גדול קא מיכוין והוי כאילו אמר צכלי אחד לך פריך כיון דאם לא צלל כשר צריך להביא צכלי אחד:
אין בי"ה מעכבת בו. תימא והלא שנה הכתוב צלילה צכמה מקומות וצנשים עשר נשיאים תנא ציה י"ב זימנין ואמר בהקומץ רבה (מנחות דף יט.) ככל מקום שהחזיר הכתוב צתורה מנחה אינה אלא לעכב ושמא יש שום דרש דדרשינן מיינה דצילה לא מעכבא או שמא כולוהו צריכי ואע"ג דצילה לא מעכבא מ"מ סגרא הוא דכל הפחות דראוי

צענין כיון שהזכיר הכתוב צילה וכן לענין כסוי דהכא וכן בקריאת חליצה (יבמות דף קד.) ובקריאת ציכורים צפרק הספינה (צ"ב דף פא:) ובפרק נערה שנדרים (דף עג.) דחרש לא מצי מיפר אפילו לא הוי ושמע אישה דוקא מ"מ ראוי לשמוע צעינן דסגרא הוא צכל כי הני יא שיש שום דרשה בהן דלא הוי דוקא ולא מעכבא מ"מ ראוי צעינן וכן צפ"ק דקדושין (דף סה.) גבי צית הסתרים דצעי ראוי לציתא מים משום דהזכיר ציתא מים דכתיב כל צשרו אף על פי שמיעט צית הסתרים כדדרשינן מה צשרו מאצראי מ"מ כיון דאיכא כל דמרהב אפילו טמון לכל הפחות י"ל לענין הכי מרצה דצענין ראוי לציתא מים והא דלמרינן **ט**) דעמאין משלחין קרבנותיהן אע"ג דאינו סומך ולא אמרינן דניצעי ראוי לסמיכה שמא יש שום יתור דלא צעינן אפילו ראוי אי נמי הא חזי צימי טהרה ומה שיש מקומות שחשו ויש הסמיכה ויש מקומות שלא חשו מפורש צכל הגט (גיטין דף כח: ד"ה והא) מיהו צננמר דדין (סנהדרין דף מה:) גבי נקטעה יד העדים פטור ואיכא דמחייב התם [דלא] צעי קרא דרכתבי צריך ליתן טעם למא (צעי").

כיון שהזכיר הכתוב צילה וכן לענין כסוי דהכא וכן בקריאת חליצה (יבמות דף קד.) ובקריאת ציכורים צפרק הספינה (צ"ב דף פא:) ובפרק נערה שנדרים (דף עג.) דחרש לא מצי מיפר אפילו לא הוי ושמע אישה דוקא מ"מ ראוי לשמוע צעינן דסגרא הוא צכל כי הני יא שיש שום דרשה בהן דלא הוי דוקא ולא מעכבא מ"מ ראוי צעינן וכן צפ"ק דקדושין (דף סה.) גבי צית הסתרים דצעי ראוי לציתא מים משום דהזכיר ציתא מים דכתיב כל צשרו אף על פי שמיעט צית הסתרים כדדרשינן מה צשרו מאצראי מ"מ כיון דאיכא כל דמרהב אפילו טמון לכל הפחות י"ל לענין הכי מרצה דצענין ראוי לציתא מים והא דלמרינן **ט**) דעמאין משלחין קרבנותיהן אע"ג דאינו סומך ולא אמרינן דניצעי ראוי לסמיכה שמא יש שום יתור דלא צעינן אפילו ראוי אי נמי הא חזי צימי טהרה ומה שיש מקומות שחשו ויש הסמיכה ויש מקומות שלא חשו מפורש צכל הגט (גיטין דף כח: ד"ה והא) מיהו צננמר דדין (סנהדרין דף מה:) גבי נקטעה יד העדים פטור ואיכא דמחייב התם [דלא] צעי קרא דרכתבי צריך ליתן טעם למא (צעי").

כיון שהזכיר הכתוב צילה וכן לענין כסוי דהכא וכן בקריאת חליצה (יבמות דף קד.) ובקריאת ציכורים צפרק הספינה (צ"ב דף פא:) ובפרק נערה שנדרים (דף עג.) דחרש לא מצי מיפר אפילו לא הוי ושמע אישה דוקא מ"מ ראוי לשמוע צעינן דסגרא הוא צכל כי הני יא שיש שום דרשה בהן דלא הוי דוקא ולא מעכבא מ"מ ראוי צעינן וכן צפ"ק דקדושין (דף סה.) גבי צית הסתרים דצעי ראוי לציתא מים משום דהזכיר ציתא מים דכתיב כל צשרו אף על פי שמיעט צית הסתרים כדדרשינן מה צשרו מאצראי מ"מ כיון דאיכא כל דמרהב אפילו טמון לכל הפחות י"ל לענין הכי מרצה דצענין ראוי לציתא מים והא דלמרינן **ט**) דעמאין משלחין קרבנותיהן אע"ג דאינו סומך ולא אמרינן דניצעי ראוי לסמיכה שמא יש שום יתור דלא צעינן אפילו ראוי אי נמי הא חזי צימי טהרה ומה שיש מקומות שחשו ויש הסמיכה ויש מקומות שלא חשו מפורש צכל הגט (גיטין דף כח: ד"ה והא) מיהו צננמר דדין (סנהדרין דף מה:) גבי נקטעה יד העדים פטור ואיכא דמחייב התם [דלא] צעי קרא דרכתבי צריך ליתן טעם למא (צעי").

כ) (מכות יח: וכע"ז יבמות קד: נדרים עג. קדושין כח. מנחות יח: קג. ונדה סו:) דלאוי לבילה צעינן דאפשר להמקיים את מצות מנחה (יבמות שם וכע"ז קדושין שם) ופסולה הואיל ואי צעי נלגל לא מצי למגלל (נדה שם) והרי הוא כמנחה מנחה מן הקטניות דאינה כלום, שכל דבר שאוה הקב"ה להביא יש עיכוב צעיקר הבאחו להביא באחווה ענין שאוה הכתוב ולא צעינן אחר, אצל מצות האמורות באותה מצוה, כגון מטפה בקרבן, צלילה צמנחה, יש שמעכבין אס גילה הכתוב לטעם עליו לעכב ויש שאין מעכבין (רשב"ם ב"ב פא:).

אותו ואת בנו פרק חמישי חולין

רבי אומר יום אחד יום המיוחד טעון כרוו. ימים מיוחדים יש בשנה דהיינו ארבעה פרקים אשאתה מוזהר להכריז אמה מכרמי לשחוט. קרי ציה לא תשחיטו לא תגרוס לה ליטחט צימים הללו היא וצנה אי נמי מדכתיב יום אחד דמשמע יום מיוחד למאי יחדיניהו אי לאו להטעין כרוו:

הדרן עלך אותו ואת בנו

כסוי הדם. משום דצעי למתני צחולין אצל לא צמוקדשין נקט לכולהו:
צמוקדשין. שחטת העוף ועולת העוף:
צמוזמן ובשאינו מוזמן. משום דגבי שלום הקן אנטריך למיתני לקמן (דף קלח:) טשאינו מוזמן אצל לא צמוזמן. מוזמן עוף הגדל צצית:
ונוהג צכוי גרס: ואין שוחטין אוסו ציוס טוב. משום דלמא צעי כסוי ומספקא לא מחללינן י"ט אם שחטו:
צב' עפר למטה. עפר תיחוח ולא על קרקע קשה:
וכסוה עפר. משמע דלא צעי עפר אלא צכסוי. צעפר משמע כולו עטוף צעפר תיחוח:
וסגא לא אפשר. לתת עפר למטה על המזבח:
וליצטליה. להניחו שם לעולם:
קמוסיף אבניו. להגציהו והרי כל אורץ ורומז ורוס הצנין נמסר לדוד על פי צביאים:
דכסיב. דצברי הימים דקאמר ליה דוד לשלמה הכל צכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התצנית עלי השכיל אותי לימד:
קא הוי חליצה. צין דס למוזב ונמלא שלא נמצא דמו צקיר המזבח:
ופרכינן נהי דלמטה. קודם מליקה אי אפשר לתת עפר משום חליצה כדלמרת אצל למעלה לאחר שמלק יכסנו דלאוי חליצה מאי איכא למימר:
פטור מלכסות. שהרי דם כהמה למעלה ומה יכסה:
חייב לכסות. ואע"ג דליכא עפר למטה צינו לדס כהמה והכא נמי אע"ג שאין למטה יתן למעלה:
כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו.

מנחות (דף קג:) אמרינן אין מציאין צכלי אחד מנחה של ששים ואחד עשרונים ומפרשינן טעמא מפני שאמרה תורה הבא מנחה שיכולה ליצלו וששים נצללין צכלי אחד אצל ששים ואחד קיס להו לצנן דאין יכולין ליצלו והוינן בה וכי אין נצללין מאי הוי והתנן [שם יח.] לא צלל כשר ותירך רבי יורא ראווי לבילה מיהא צעינן ומי שהוא ראווי לבילה אין בילה מעכבת ואפילו לא צלל כשר אצל כשאינו ראווי לבילה בילה מעכבת זו. והכא נמי ראווי היה ליתן עפר למטה צין דס כהמה לדס חמיה קודם ששחט חמיה הילכך אף על פי שלא נתן אין הכסוי בטול אצל מוקדשין שאין ראווי ליתן עפר למטה מלאת עפר למטה מעכבת זו:
וליגרריה. מעל המזבח לאחר האוה ויתגנו למטה ויכסנו:
דס הניסו. למרחוק חוץ לגומא ששוחט בה ודס שעל הסכין חייב לכסות וע"כ דס הסכין לא יכסנו אלא א"כ גוררו תחלה מעל הסכין ומכסי ליה":
בקדשי מוזב. כגון חטאת העוף:
הכי נמי. דחייב לכסות הואיל ושחיטה ראויה הן שנאכלות לכהנים וממיתנין צעופות שהקדישן לצדק הצית ושחטס דאסורים כהנאה ומשום דשחיטה שאינה ראויה **ה**) פטר להו מניסוי:
וליופרקינהו

מנחות (דף קג:) אמרינן אין מציאין צכלי אחד מנחה של ששים ואחד עשרונים ומפרשינן טעמא מפני שאמרה תורה הבא מנחה שיכולה ליצלו וששים נצללין צכלי אחד אצל ששים ואחד קיס להו לצנן דאין יכולין ליצלו והוינן בה וכי אין נצללין מאי הוי והתנן [שם יח.] לא צלל כשר ותירך רבי יורא ראווי לבילה מיהא צעינן ומי שהוא ראווי לבילה אין בילה מעכבת ואפילו לא צלל כשר אצל כשאינו ראווי לבילה בילה מעכבת זו. והכא נמי ראווי היה ליתן עפר למטה צין דס כהמה לדס חמיה קודם ששחט חמיה הילכך אף על פי שלא נתן אין הכסוי בטול אצל מוקדשין שאין ראווי ליתן עפר למטה מלאת עפר למטה מעכבת זו:
וליגרריה. מעל המזבח לאחר האוה ויתגנו למטה ויכסנו:
דס הניסו. למרחוק חוץ לגומא ששוחט בה ודס שעל הסכין חייב לכסות וע"כ דס הסכין לא יכסנו אלא א"כ גוררו תחלה מעל הסכין ומכסי ליה":
בקדשי מוזב. כגון חטאת העוף:
הכי נמי. דחייב לכסות הואיל ושחיטה ראויה הן שנאכלות לכהנים וממיתנין צעופות שהקדישן לצדק הצית ושחטס דאסורים כהנאה ומשום דשחיטה שאינה ראויה **ה**) פטר להו מניסוי:
וליופרקינהו

כיו' (מכות יח: וכע"ז יבמות קד: נדרים עג. קדושין כח. מנחות יח: קג. ונדה סו:) דלאוי לבילה צעינן דאפשר להמקיים את מצות מנחה (יבמות שם וכע"ז קדושין שם) ופסולה הואיל ואי צעי נלגל לא מצי למגלל (נדה שם) והרי הוא כמנחה מנחה מן הקטניות דאינה כלום, שכל דבר שאוה הקב"ה להביא יש עיכוב צעיקר הבאחו להביא באחווה ענין שאוה הכתוב ולא צעינן אחר, אצל מצות האמורות באותה מצוה, כגון מטפה בקרבן, צלילה צמנחה, יש שמעכבין אס גילה הכתוב לטעם עליו לעכב ויש שאין מעכבין (רשב"ם ב"ב פא:).

כ) (מכות יח: וכע"ז יבמות קד: נדרים עג. קדושין כח. מנחות יח: קג. ונדה סו:) דלאוי לבילה צעינן דאפשר להמקיים את מצות מנחה (יבמות שם וכע"ז קדושין שם) ופסולה הואיל ואי צעי נלגל לא מצי למגלל (נדה שם) והרי הוא כמנחה מנחה מן הקטניות דאינה כלום, שכל דבר שאוה הקב"ה להביא יש עיכוב צעיקר הבאחו להביא באחווה ענין שאוה הכתוב ולא צעינן אחר, אצל מצות האמורות באותה מצוה, כגון מטפה בקרבן, צלילה צמנחה, יש שמעכבין אס גילה הכתוב לטעם עליו לעכב ויש שאין מעכבין (רשב"ם ב"ב פא:).

מסורת הש"ס

א) צילה ת. לעיל עט: [נצטרס פ"ב מי"ט].
ב) צילה ז: ע"ש לעיל לא.
ג) ע"ש, **א**) [ענין מוס' וצמס לג. ד"ה ולעבד].
ד) צ"ב פא: קדושין כה. יבמות קד: נדה סו: מנחות יח: קג: מכות יח: נדרים עג., **ה**) לקמן פו:, **ו**) [שמלק דליכא רש"ש], **ז**) [רש"ל מותק ומכסי ליה], **ח**) [דף סב:], **ט**) [פסחים סב:], **י**) [נוש' מוס' יבמות קד: ד"ה דלמר ובמנחות יח: ד"ה ואמר כתבו דאין סגרא לומר שיפטור וכו' ע"ש].

תורה אור השלם

1. ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצטר ציד ודג יא עוף ואשר יאכל וישרף את דמו ודסוהו בעפר:
ויקרא יז יג
2. הכול בביתך מיד י עץ השקיל כל מלאכות דבתינה:
דברי הימים א כח יט

הנהגות הב"ח

א) חשי"י ד"ה הכי נמי וכו' שאינה ראויה הן פטר:

הנהגות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה קא וכו' אף מוזב ששים. י"ב אצל האוי דהכא לא חשבו קרא כיון דלא כתיב כהנא בקדשי שניהו כסוי הדם צמוקדשין עכ"ל המוס' צמנחס דף י"ג ע"א ד"ה ולעבד:

מוסף רש"י

ככוי. כוי ספק מיה ספק כהמה (ביצה ח.). ואין שוחטין אותו ירום טוב. לפי שאינו יכול לטקומו ולחיות יו"ט מתקן אם שחטו (לעיר) משום דשחט מיה הוא וצריך כסוי והא אינו יכול לטקומו ציוט' דקתני ואם שחטו אין מבסין את דמו. דשמא כסוי הוא ואין זו מלאת כהמה ואין להעבד העפר לך (ביצה ח.). צריך שיתן עפר למטה. עפר חמוח, דאם הקרקע קשה לא מקרי עפר למטה (לעיל א.). עפר לא נאמר. וכסוה עפר הוי משמע דלא קפיד אלא אכסוי (ביצה ח.). אלא בעפר. משמע כולו טמון בעפר (לעיל א.). שהוא נגלל וטמון בעפר קודם הכסוי (ביצה ח.). כל הראוי לביילה אין בילה מעכבת בו. מנסכת מנחות (קג:) תנן הרי עלי ששים ואחד עשרון מביא ששים צכלי אחד ואחד צכלי אחר. דעד ששים יסילין ליצלו צכלי אחד אצל ששים ואחד קיס להו לצנן ואין נצללין יסו. והוינן בה וכי אין נצללין מאי הוי והא אלא נאן את אם לא צלל כשר ומשני ר' יורא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת זו